

γβ/αν/λς
2 Απρ
1866

Ἀπεστάλη ἡμῖν ἡ κατωτέρω ἐπίκρισις περὶ τοῦ ἐκδοθέντος ἐν Ἀθόναϊς Ἱστορικοῦ διηγήματος **Ἡ Πάπισσα Ἰωάννα**, ἐν τῇ βιβλιογραφίᾳ τῆς ὁποίας ἐπεφυλάχθημεν νὰ ἐπιφέρωμεν τὰς δεούσας παρατηρήσεις. Ἐπειδὴ δὲ παρατηροῦμεν ὅτι καὶ αἱ ἡμέτεραι κρίσεις περὶ τοῦ βιβλίου τούτου συμφωνοῦσιν ὁλοσχερῶς μετὰ τῶν ἐν τῇ διατριβῇ ταύτῃ ἀναφερομένων, καταχωροῦμεν αὐτὴν εὐχαρίστως εἰς τὰς στήλας τῆς ἐφημερίδος ἡμῶν.

Ἀξιότιμε Κύριε Συντάκτα τῆς «*Βυζαντιδος*».

Ἀναγνούς τὴν ἐν τῷ 960 φύλλῳ τῆς ἀξιότιμου ὑμῶν ἐφημερίδος Βιβλιογραφίαν περὶ τῆς νεωστὶ ἐκδοθείσης ὑπὸ Ε. Δ. Ροΐδου μεσαιωνικῆς μελέτης τῆς ἐπιγραφομένης «*Ἡ Πάπισσα Ἰωάννα*», καὶ ὁρμηθεὶς ὡς ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς ἵνα ἐπιζητήσω τὸ βιβλίον, ἀνέγνων αὐτὸ μετὰ περιεργίας καὶ προσοχῆς· ἀναγνούς δὲ, δὲν διστάζω νὰ ὁμολογήσω ὅτι μὲ ἐξέπληξεν ἡ ὑπερβολικὴ ἐπιεικεία μετ' ἧς ἐκρίνατε αὐτὸ, καίτοι ἄλλως ἐπεφυλάχθητε νὰ ἐπιφέρητε ἀκολούθως τὰς δεούσας παρατηρήσεις. Τὸ κατ' ἐμὲ, τὸ βιβλίον τοῦτο εἶναι ἐξ ἐκείνων ἅτινα εὐχῆς ἔργον ἦτο νὰ μὴ ἔβλεπόν ποτε τὸ φῶς τῆς δημοσιεύσεως. Δὲν λέγω περὶ τοῦ μύθου τὸν ὅποιον ὁ συγγραφεὺς ἠθέλησε νὰ ἐξυφάνῃ ἐν εἰδει μυθιστορημάτων ἐν τῇ περὶ ἧς ὁ λόγος μελέτῃ, οὔτε περὶ τῆς ἀτέχνου πλοκῆς καὶ οἰκονομίας, οὔτε περὶ τῆς πλημμελείας τοῦ λόγου ὅστις ἀποβαίνει προσκορῆς διὰ τῆς ὑπερβολικῆς χρήσεως τῶν παρομοιώσεων καίπερ πολλάκις ἐπιτυχῶν. Ἀλλ' ὅ,τι ἐποίησεν εἰς ἐμὲ τὴν ἀηδεστέραν ἐντύπωσιν, εἶναι τὸ ἠθικὸν καὶ τὸ θρησκευτικὸν αὐτοῦ μέρος, ὡς πρὸς τὰ ὁποῖα οὐδέποτε ἀνέγνων ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ, ἐγὼ τοῦλάχιστον, σκανδαλωδέστερον σύγγραμμα, μ' ὅλους τοὺς ἐν τῷ προλόγῳ καὶ τῇ εἰσαγωγῇ προταττομένους δικαιολογητικοὺς λόγους καὶ τὰ πρὸς τοῦτο ἐπιχειρήματα.

Ἐὰν σκοπὸς παντὸς τιμίου συγγραφέως ἦναι καὶ πρέπει νὰ ἦναι ἡ ὠφέλεια τῶν ἀναγνωστῶν αὐτοῦ συγχρόνων ἢ μεταγενεστέρων, δὲν δύναται τις παρὰ νὰ μυσταχθῇ ἐξ ὅλης ψυχῆς τὸν ἀποτρόπαιον σκοπὸν τῆς προκειμένης μελέτης, σκοπούσης ἀπ' εὐθείας τὴν ἀνατροπὴν τοῦ ἠθικοῦ καὶ θρησκευτικοῦ οἰκοδομήματος τῆς καθ' ἡμᾶς κοινωνίας, καὶ νὰ μυσταχθῇ αὐτὸν τοσοῦτον μᾶλλον, καθ' ὅσον εἰς τὰς παρούσας περιστάσεις τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος, διὰ τὸ ὁποῖον βεβαίως ἐγράφη τοῦτο, ἔχει μάλιστα ἀνάγκην τῶν βιβλίων τῶν συντηρούντων αὐτὸ εἰς τὴν ἠθικὴν καὶ τὴν θρησκείαν, τὰ μόνα στοιχεῖα τῆς κοινωνικῆς αὐτοῦ ὑπάρξεως καὶ προαγωγῆς. Δυστυχῶς ἡ εὐκολία τοῦ ὕφους, ἡ ἐλαφρά εὐφυΐα, τῆς ὁποίας ποιεῖται παραχρῆμα ἐπίδειξιν ὁ συγγραφεὺς, ἡ ἄτοπος χρήσις καὶ ἀνόσιος παρερμηνεία τῶν γραφικῶν ῥήσεων, τὸ μέχρι βωμολοχίας σαρκαστικὸν καὶ ἡ σοφιστικὴ εὐτραπέλις δι' ἧς παραμορφοῦνται, χλευάζονται καὶ διασύρονται πλεῖστα ὅσα τῆς ἀρχιότητος πρόσωπά τε καὶ πράγματα, τὰ μᾶλλον ἱερὰ καὶ σεβαστὰ ἐν τῇ συνειδήσει τοῦ Ὀρθοδόξου Ἑλληνικοῦ λαοῦ, καθιστῶσι τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ βιβλίου λίαν ἐπικίνδυνον εἰς τὴν ἀπονήρευτον καὶ ὡς ἐκ τῆς ἀπειρίας φύσει πρὸς τὰ τοιαῦτα ἐπιχίνουσαν νεολαίαν, πρὸς τὴν ὁποίαν ἰδίως καὶ ἀπευθίνεται. Ἐκτὸς τούτου ἡ ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους ἀδιάκοπος διαγραφὴ σκανδαλωδῶν σκηνῶν, προσβαλλουσῶν καιρίως τὴν ἠθικὴν καὶ δυναμένων νὰ ἐπισπᾶσιν τὸ ἐρύθημα καὶ τοῦ ἀναγωγότερου τῶν ἀναγνωστῶν, ποιοῦσι τὸ σύγγραμμα ἀνάξιον νὰ εἰσέλθῃ καὶ εἰς τὴν ποταπωτέραν οἰκίαν, μή τιγε εἰς ἣν καταβάλλεται ἐπιμελεστέρα φροντίς περὶ καλῆς ἀνατροφῆς καὶ μορφώσεως, διότι ἐξ ἐκάστης αὐτοῦ σχεδὸν σελίδος ἡ ἀθωότης θανασίμως δηλητηριάζεται. Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὸ ἰδίως θρησκευτικὸν μέρος τοῦ βιβλίου, ὁ συγγραφεὺς οὔτε μυστηρίων, οὔτε δογμάτων, οὔτε ἐκκλησιαστικῶν δικταζέων, οὔτε ἱερῶν συνόδων, οὔτε κανόνων, οὔτε τελετῶν ἐφείσθη, ἀλλὰ πάντα καταμυκτηρίζει ἀδικρίτως, περιφρονῶν τὰς ἱερὰς πεποιθήσεις τῆς ὅλης χριστιανικῆς καὶ τὴν πάτριον Ὀρθοδόξον τοῦ εὐτεβοῦς Ἑλληνικοῦ ἔθνους. (*)

Καθόλου δὲ εἰπεῖν, ὁ συγγραφεὺς ἐφιλοτιμήθη νὰ καταστήσῃ τὸ ἄχρη τοῦτο καὶ κακὸς σχολὸν αὐτοῦ ἔργον πλουσίαν ἀποθήκην παντοδαπῶν δηλητηρίων, προσονθυλεύσας εἰς αὐτὸ πᾶν ὅ,τι κακὸν ἦεν, βλάσφημον καὶ λυμαντικὸν ἠδυνήθη νὰ συλλέξῃ ἐκ τῶν εὐρωτιῶντων μνημείων τῆς μεσαιωνικῆς ἐποχῆς τῆς τε Δύσεως καὶ Ἀνατολῆς, ἐπιζάνων ὡς ἡ μυῖα εἰς τὰς σπρίκας καὶ ἀκαθαρσίας τῆς ἱστορίας, καὶ τὸν δυσώδη τοῦτον καὶ μυασματώδη φορητὸν προσφέρων εἰς τὸ Πανελλήνιον ὡς τι καρούκευμα εὐφυΐας καὶ πολυμαθείας. Ἐγὼ τοῦλάχιστον ὁρμηθεὶς, καθὰ προεῖπον, ἐκ τῆς περιέργου ἐπιγραφῆς ἵνα διέλθω τὸ βιβλίον, πολλάκις ἐπεφώνησα τὸ τοῦ ποιητοῦ: «*Ὁλοιο θνητῶν ἐκ λέγων τὰς συμφοράς*» ὅχι πρὸς τὸν συγγραφέα τὸν ὅποιον ἀπ' ἐναντίας καὶ ἐλυπήθην ἐκ καρδίας διὰ πολλοὺς λόγους, καὶ κῦξάμην ἵνα συνελθὼν ἐγκρίως ἐπανορθώσῃ τὸ νεκρικὸν τοῦτο πλημμελῆμα κρούσας ἄλλην χορδὴν ἐμμελεστέραν τῆς πρώτης, ἀλλὰ πρὸς τὸ ἔργον αὐτοῦ τοῦτο ἀπευθυνόμενος, τὸ ὁποῖον εἶμαι βέβαιος ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ συγγραφεὺς μίαν ἡμέραν σωφρονέστερος ἑαυτοῦ γινόμενος θέλει βλέπει καὶ ἐρυθριᾶ.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει, 1866 Μαρτίου 26.

(*) Διὰ ταῦτα καὶ δικαίως κατεδίκασεν, ὡς πληροφοροῦμεθα, τὸ βιβλίον τοῦτο ἡ ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἑλλάδος, καὶ φρονίμως ἐποίησεν ἂν προεῖν εἰς τὸ σωτήριον τοῦτο μέτρον.

νά μετέλθωσι, διότι καὶ τὸ ὑποστήριγμά των ἀπώ-
λεσεν καὶ τὴν ὀργὴν τῆς Μ. Ἐκκλησίας φοβοῦνται.
Ὁ δὲ Ἅγιος Ἐδέσσης ἐξέδωκεν ἕτερον φυλλάδιον δι'
οὗ κατακρίνει τὰς παραβάσεις τοῦ Κούζα καὶ τῶν
περὶ αὐτὸν κληρικῶν ὀργάνων, καταδεικνύων δι' ἀρ-
χαίων καὶ στερεῶν μαρτυριῶν τὰ πνευματικὰ δικαιο-
μακα καὶ προνόμια τὰ ὅποια εἶχεν ἡ Μεγ. τοῦ Χρι-
στοῦ Ἐκκλησία ἐν ταῖς Ἡγεμονίαις καὶ τὰ ὅποια πάν-
τοτε ἐξήσκησεν ἐπ' αὐτῶν. Ἀλλὰ ὁ ἐπίσκοπος οὗτος
ἐλησμόνησε, φαίνεται, τὰ ὅσα εἶχε δημοσιεύσει εἰς
φυλλάδιον κατὰ τὸ 1857, δι' οὗ ἐπροσπάθει νὰ κατα-
δείξῃ ὅτι αἱ Παραδουνάβιοι Ἡγεμονίαι ὀφείλουσι ν' ἀ-
ποχωρισθῶσιν ἀπὸ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Πατριαρ-
χείου καὶ συστήσωσιν αὐτοκέφαλον Ἐκκλησίαν. Φαίνε-
ται δ' ὅτι ὁ ἀρχιερεὺς οὗτος ἴδεν εἶχεν ἤδη ὑπ' ὄψιν
τὸ φυλλάδιον ἐκεῖνο, μολοντί τὸν αὐτὸν σκοπὸν ἐπι-
διώκει καὶ ἤδη ὑπὸ τὸν πέπλον τοῦ σεβασμοῦ του πρὸς
τὴν Μ. Ἐκκλησίαν.

Τὸ εὐσεβεῖς τέκνον τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὁ
Κ. Σακρλάτος Ῥωσέτης, θεωρῶν ὅτι οὐδεμία κατα-
βάλλεται μέριμνα πρὸς ποδηγέτησιν τοῦ λαοῦ εἰς τὴν
ἀληθῆ ὁδὸν ἐκ μέρους τῶν προΐσταμένων πνευματι-
κῶν ἀρχηγῶν, ἀπεφάσισε νὰ ἐκδώσῃ ἐκκλησιαστικὴν
ἐφημερίδα πρὸς ὑποστήριξιν τῆς θρησκείας. Περὶ τοῦ
ἀντικειμένου τούτου θέλω σὰς γράψῃ ἀκολουθῶς.

Μυθῶμαι ὅτι τινὲς ἐκ τῶν ἐνταῦθα εὐπολήπτων
ὁμογενῶν μετέβησαν παρὰ τῷ Ἕλλητι Προξένῳ καὶ
ὑπέβαλον παρατηρήσεις τινὰς πρὸς αὐτὸν διὰ τὴν
σκανδαλιώδη διαγωγὴν τοῦ γραμματέως τοῦ Προξε-
νείου, ἀλλὰ μετ' ἀπορίας ἤκουσαν τὴν ἀπάντησιν ὅτι
οἱ ἔχοντες παράπονα δύνανται ν' ἀναφερθῶσι πρὸς
αὐτὴν τὴν Ἑλλ. Κυβέρνησιν, διότι ὁ γραμματεὺς ἔχει
προστάτας ἐν Ἀθήναις. Τὸ ἀληθὲς εἶναι ὅτι ὁ γραμ-
ματεὺς οὗτος ἄγει καὶ φέρει τὸ προξενεῖον, ὁ δὲ πρό-
ξενος μόνον διὰ τὸν τύπον ὑπάρχει καὶ ὅπως ὑπο-
γράφῃ τὰ ἔγγραφα καθ' ὑπαγόρευσιν αὐτοῦ. Τὸ δ' ἀ-
ληθέστερον εἶναι ὅτι ἡ ἡμισεία κατὰστασις τοῦ μα-
καρίτου Τριανταφυλλίδου κινδυνεύει νὰ ἀπολεσθῇ, ὥς
ἀπωλέσθησαν μέχρι τοῦδε καὶ περὶ τὰς 5—6,000
φλωριῶν, καὶ ὅτι εἶναι ἀνάγκη ἡ Ἑλλ. Κυβέρνησις
νὰ λάβῃ τὰ κατάλληλα μέτρα πρὸς ἐπανόρθωσιν τῶν
κακῶς ἐχόντων.

Ἐξ Ἰσραήλας γράφουσιν ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ νεολαία ἔ-
δωκεν ἐσχάτως θεατρικὴν παράστασιν ὅπως ἔλθῃ εἰς
βοήθειαν τῶν ὑπὸ τῆς πείνης ἀποθνήσκόντων ἐν Μολ-
δαύτῃ, διὸ καὶ συγχαιρομεν τὴν ὁμογενῆ νεολαίαν τῆς
Ἰσραήλας διὰ τὴν θεάρεστον πρᾶξιν τῆς καὶ τὰ γενναῖα
αἰσθήματα ἅπερ δεικνύει πάντοτε. Ἐπίσης γράφουσιν
ἐκεῖθεν ὅτι ἀξιωματικὸς τις τοῦ πεζικοῦ ὑποχειριῶσθῃ
διὰ τοῦ ὅπλου τοῦ στρατιώτου ὑπέρτερό του, ἐπ' αὐ-
τοῦ δ' εὐρέθησαν τρεῖς ἐπιστολαί, ἡ μὲν διὰ τοὺς γο-
νεῖς του, ἡ δὲ ἀποτεινομένη πρὸς τοὺς φίλους του, καὶ
ἡ τρίτη πρὸς τὴν ἐρωμένην του. Αἰτία δὲ τῆς αὐτο-
χειρίας του θεωρεῖται ὅτι πιάξας παιγνιόχαρτα ἀπώ-
λεσε 46 φλωρία ἀνήκοντα εἰς τὸν στρατόν.

— Σήμερον εὐρέθησαν εἰς τὸν ποταμὸν τῆς πόλεως
μας μέρη ἀνθρωπίνου σώματος, κατακεκερματισμένου
προσφάτως, ἀλλ' ἡ κεφαλὴ ἑλλείπει ὥστε τὸ πτώμα
μένει ἄγνωστον.

Ὁ καιρὸς ὥραϊος· οἱ γεωργοὶ ἀσχολοῦνται εἰς τὰ
ἔργα των καὶ ἡ συγκομιδὴ τῶν καρπῶν προσιωνίζεται
ἀρίστη καὶ ἄφθονος. Σῖτοι τῆς παρελθούσης συγκομι-
δῆς καὶ πρώτης ποιότητος πωλοῦνται ἀντὶ γρ. 230,
ἀραβόσιτοι ἀντὶ γρ. 435, κριθαὶ ἀντὶ γρ. 85. Ἐν τῷ
λιμένι τῆς Ἰσραήλας πρέπει νὰ ὑπάρχωσι περὶ τὰ
450 πλοῖα.

Ψ.

ΕΛΛΑΣ Ἀθῆναι τὴν 26 Μαρτίου 1866.

Αἱ πανταχόθεν τῶν ἐπαρχικῶν ἐρχόμεναι εἰδήσεις
προαναγγέλλουσι τὴν διεξαγωγὴν τῶν δημοτικῶν ἐκ-
λογῶν εἰρηνικὴν καὶ εὐχάριστον. Πιθανῶς εἰς τινα
μέρη νὰ ἐπέλθωσι διαπληκτισμοὶ καὶ φιλονεικίαι,
ἀλλὰ θέλουσι φέρεи ὅλως ἐκλογικὸν χαρακτῆρα, ἔσον-
ται τοπικοὶ καὶ διαβατικοί, ἴσως δὲ καὶ αἱ σκηναὶ
ἡπιώτεραι τῶν ἐν Ἀγγλίᾳ κατὰ τὰς ἐκλογὰς συμβαι-
νούσων. Ἡ τοιαύτη διαγωγὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ θέ-
λει τιμῇσαι αὐτὸν κατὰ πολὺ καὶ θέλει ἀποδείξει, ὅτι,
ἐπίσης ὥς ἄλλοι λαοί, εἶναι ἄξιος κρεῖττονος μέλλον-
τος καὶ ἄξιος τῶν ἐλευθέρων θεσμῶν. Τὸ εὐχάριστον
προσδοκώμενον ἀποτέλεσμα τοῦτο ὀφείλεται πάντως
μὲν εἰς τὰ εὐγενῆ αἰσθήματα καὶ εἰς τὸ εἰρηνικὸν
πνεῦμα τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν διαγωγὴν
τῆς Κυβερνήσεως.

— Τὴν 29 Μαρτίου, πρώτην μετὰ τὸ Πάσχα Τρί-
την, ὅτε ἐορτάζεται ἡ ἐθνεγερεσία τῆς Ἑλλάδος, θέλει
δοθῇ μέγας χορὸς εἰς τὰ ἀνάκτορα. Κατὰ τὴν αὐτὴν
δ' ἐβδομάδα, ἡμέραν Πέμπτην, ἄρχονται καὶ αἱ δη-
μοτικαὶ ἐκλογαὶ καθ' ὅλον τὸ Κράτος. Ἡ τῆς διακαι-
νησίμου ἐβδομάς ἔσεται οὕτω καθ' ὅλοκληρίαν ἐβδο-
μάς ἐορτῶν καὶ πνευμάτων καὶ κινήσεων, καθ' ἅπα-
σαν τὴν ἐπικράτειαν.

— Ἐν ταῖς Ἀθήναις θέλουσι ψηφοφορηθῇ ἔξ ὥς δὴ-
μαρχοί, οἱ ΚΚ. Γεώργιος Σκουζῆς, Γ. Σκούφος, Περι-
κλῆς Ζαχαρίτσας, Ἀθ. Κατσανδρῆς, Μιχαὴλ Καλλι-
φρονᾶς καὶ Δημ. Μαυροκορδάτος, ὁ πρῶτος νομάρχης
Κερκύρας, ἀποσυρθέντων τῶν δύο ἐτέρων ὑπὸ τοῦ δι-
καστηρίου ἀνακηρυχθέντων ὑποψηφίων ΚΚ. Π. Κυ-
ριακοῦ (βουλευτοῦ) καὶ Ἰωάννου Κόνιαρη. Οὕτως ἐκ
τῶν ἔξ ὑποψηφίων δημάρχων δύο μόνοι εἰσὶ παροικοὶ
οἱ ΚΚ. Σκούφος καὶ Μαυροκορδάτος, τῶν ἐπιλοίπων
τεσσαρῶν ὄντων ἰθαγενῶν Ἀθηναίων. Ἐκ τῶν πέντε
δὲ βουλευτῶν Ἀττικῆς δύο μόνοι οἱ ΚΚ. Κυριακὸς
καὶ Μακρογιάννης παρουσιάσθησαν ὡς ὑποψήφιοι κατὰ
τὰς δημοτικὰς ἐκλογὰς, τῶν ἐτέρων τριῶν μὴ συνα-
γωνιζομένων. Οὐδεὶς ἀπὸ τοῦδε οὐδὲν δύναται νὰ προ-